

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽELMENĖLIS“ ADAPTACIJOS TYRIMAS

2024 m. lapkritis

1. ĮVADAS

Tyrimo **tikslas** – išanalizuoti lopšelio grupių ugdytinių adaptacijos ypatumus, remiantis tėvų ir mokytojų apklausų rezultatais, siekiant geriau suprasti vaiko emocinę ir socialinę būseną šiuo pereinamuoju laikotarpiu.

Tyrimo atlikimas leis įvertinti pagrindinius veiksnius, lemiančius sklandžią arba apsunkintą adaptaciją, padės kurti tikslingesnes ugdymo strategijas.

Tyrime išsikelti **uždaviniai**:

- 1) Išsiaiškinti, kokių lūkesčių tėvai turėjo ateidami į šią ugdymo įstaigą.
- 2) Aprašyti, kaip tėvai ruošėsi bei kaip ruošė vaikus adaptacijai.
- 3) Surinkti duomenis, kaip tėvai atsiliepia apie mokytojų darbą adaptacijos laikotarpiu.
- 4) Įvertinti, kokią įtaką vaikų adaptacijai daro psichologinis adaptacijos komponentas.
- 5) Išanalizuoti mokytojų įžvalgas apie vaikų adaptacijos procesą lopšelio grupėse.

Ankstyvoji vaikystė – jautrus raidos etapas, kuriame itin svarbus emocinis ir socialinis stabilumas. Adaptacijos laikotarpis, kai vaikai pradeda lankyti lopšelį, yra vienas sudėtingiausių momentų tiek mažiesiems, tiek jų tėvams bei pedagogams (Masianienė, 2023). Šiuo laikotarpiu vaikai susiduria su naujais iššūkiais: atsiskyrimu nuo tėvų, nepažįstama aplinka, naujais ugdymo proceso reikalavimais ir pirmosiomis socialinėmis patirtimis su bendraamžiais (Visockienė, 2019). Šie pokyčiai gali paveikti vaiko emocinę būklę, elgesį ir net fizinę sveikatą, todėl adaptacijos procesui reikalingas dėmesingas stebėjimas ir palaikymas.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad sklandus adaptacijos procesas yra būtinas norint užtikrinti vaikų gerovę. Remiantis Bowlby prierašumo teorija (Čekuolienė, 1991), vaiko gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų glaudžiai susijęs su emociniu saugumo jausmu, kuris susiformuoja ankstyvame amžiuje. Jei vaikas jaučia palaikymą ir saugumą, jis lengviau susidoroja su pokyčiais. Kita vertus, apsunkinta adaptacija gali padidinti streso lygį, sumažinti pasitikėjimą savimi ir turėti ilgalaikį poveikį socialinei bei emocinei raidai (Lendraitytė, 2022).

Adaptacijos sėkmė priklauso nuo daugybės veiksnių: ugdymo aplinkos, mokytojų ir tėvų bendradarbiavimo, individualių vaiko savybių bei šeimos psichologinio klimato (Stoncelytė ir Masiliauskienė, 2019; Medzevičiūtė, 2020). Todėl šis tyrimas orientuotas ne tik į vaikų elgesio

pokyčius, bet ir į visapusišką aplinkos analizę, įtraukiant tiek šeimos, tiek ugdymo įstaigos mokytojų perspektyvą.

Šiame dokumente bus apžvelgti tyrimo metodai, rezultatai bei pateikiamos išvados apie vaikų adaptaciją lopšelio grupėse. Tikimasi, kad tyrimo rezultatai prisidės prie darnios ir vaiko poreikius atliepiančios ugdymo aplinkos kūrimo.

Paskutiniame tyrimo aprašymo skyriuje pateikiama tėveliams naudinga literatūra.

2. METODAI

Tyrime dalyvavo 8 lopšelio mokytojos (n=8) bei lopšelį lankančių vaikų tėvai: 40 mamų ir 2 tėčiai (n=42).

Tyrimo duomenys rinkti pasitelkiant elektronines tėvų ir mokytojų apklausas. Tėvų apklausa orientuota į individualų vaikų adaptacijos procesą, o mokytojų apklausa tyrė bendrą mokytojų požiūrį į šių metų adaptaciją.

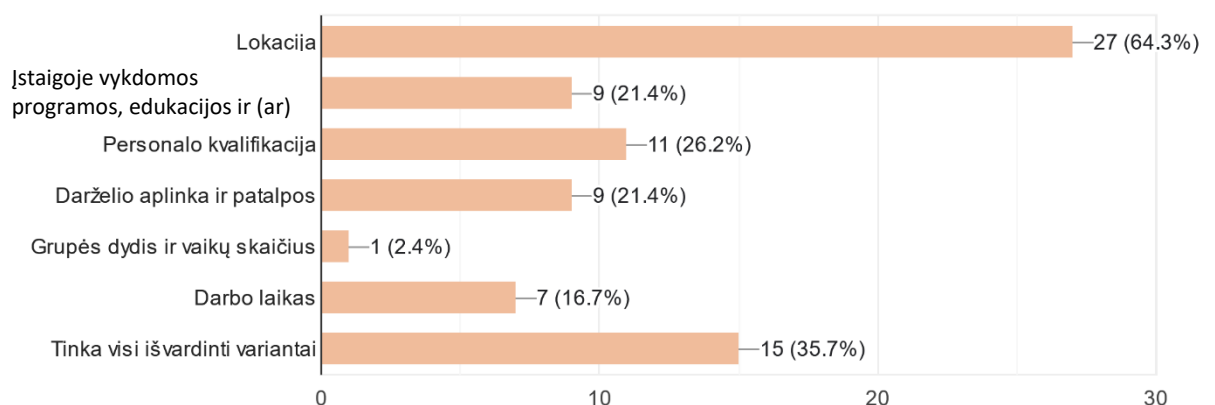
Tyrimo laikotarpis: 2024m. spalio 28d. – lapkričio 15d.

3. REZULTATAI

3.1. Lūkesčiai ugdymo įstaigai

Visų pirma, tėvų klausėme, pagal kokius kriterijus jie rinkosi ugdymo įstaigą. Tėvų atsakymų pasiskirstymas pateiktas 1 paveiksle.

1 pav. Kriterijai darželio pasirinkimui

Toliau tyrinėjant tėvų lūkesčius darželio atžvilgiu, siekėme suprasti, kokie aspektai jiems svarbiausi renkant ugdymo įstaigą ir kaip šie lūkesčiai pasitvirtino. Atsakymai atskleidžia pagrindinius tėvų prioritetus, susijusius su vaiko saugumu ir gerove, adaptacija, mokytojų vaidmeniu bei ugdymo kokybe.

Lūkestis vaiko saugumui ir gerovei. Labiausiai tėvai tikėjosi, kad jų vaikas darželyje jausis **saugiai**, bus **prižiūrėtas** ir **gaus pakankamai dėmesio**: „Pagrindinis lūkestis, kad darželyje vaikas jaustųsi gerai <...>“ (tėv3), „Kad vaikas jausis saugus ir laimingas“ (tėv6), „Kad vaikas būtų saugus ir prižiūrėtas“ (tėv36), „Kad vaikutis bus prižiūrėtas, ugdomas ir kuo lengvesnė adaptacija“ (tėv38), „Tikėjomės, jog vaiku bus pasirūpinta, jog dėmesys bus skiriamas ne tik šnekantiems vaikams, vaikas bus mokomas ir patirs naujų dalykų“ (tėv10).

Lūkestis vaiko adaptacijos sėkmei. Daugelis tėvų tikėjosi: „Lengvos ir greitos adaptacijos“ (tėv15), tačiau šis lūkestis nevisais atvejais pasitvirtino: „Tikėjausi, kad adaptacija įvyks greičiau, tad šis lūkestis nepasitvirtino ir norėdama atliepti visus vaiko poreikius, kol kas dar negrįžtu į darbą“ (tėv6).

Lūkestis mokytojų vaidmeniui. Tėvams svarbu, kad pedagogai būtų **rūpestingi, atsidavę** ir bendrautų su tėvais: „Pagrindinis lūkestis, kad auklėtojos būtų rūpestingos, vyktų aiški komunikacija“ (tėv3), „Didžiausi lūkesčiai buvo dėti į auklytes, kad palengvins adaptacijos laikotarpį, tai auklėtojos susitvarkė labai gerai, nebuvo jokio chaoso, tai taip tėvams iškart lengviau, mažiau dvejonių ir baimių“ (tėv31), „Tikėjomės, kad auklytės bus supratingos mūsų mažyliams“ (tėv33), „Malonaus, vaiką į veiklas įtraukiančio personalo“ (tėv4), „Sklandžios komunikacijos visais iškilusiais klausimais, aktyvaus reagavimo į iškilusias situacijas, vaiko poreikių atliepimo. Taip, į visas situacijas iki šiol buvo šauniai laiku sureaguota“ (tėv20), „Visapusiško ugdymo, vaikus mylinčio personalo, draugiškos atmosferos. Pasitvirtino iš dalies“ (tėv46).

Tėvai mokytojas įvardino kaip atsidavusias darbui, mokančias įtraukiančiai prieiti prie vaikų, mylinčias savo darbą ir vaikus.

Lūkestis vaiko ugdymui ir lavinimui. Tėvai tikėjosi, kad vaikai ne tik bus prižiūrėti, bet ir lavinami, mokomi naujų dalykų: „Tikėjausi daugiau lavinamųjų veiklų lopšelio grupėje, tačiau kol kas lūkesčiai nepasiteisino. Taip pat per mažai laiko vaikai praleidžia lauke. Per kelis mėnesius, tik pora kartu vaikai buvo išvesti į lauką“ (tėv35), „Sūnaus užimtumas, bendravimas su kitais vaikais, naujų dalykų supratimas. Kol kas vargiai“ (tėv30), „Norėjom, kad vaikas taptų savarankiškesnis, taip ir buvo po pirmos savaitės namie pastebėjom vaiko pasikeitimus“ (tėv13), „Kad tai bus darželis, į kurį norės vaikas :) Pasitvirtino, patenkinti antrus metus jau auklėtojomis, aplinka, maistu, renginiais“ (tėv27).

Kiti aspektai. Tėvai tikėjosi, jog administracija apie mokytojų pasikeitimus, informuos šiek tiek anksčiau: „Norėjome gauti tą pačią auklėtoją, kuri užaugino prieš tai lankančius mūsų vaikus. Gavome tą pačią grupę ir auklėtoją, tačiau rugsėjo pirmą direktorė informavo, kad ji buvo atleista, kas buvo liūdna, kad apie tai neinformavo anksčiau“ (tėv17). Taip pat, pagal tėvų išsakytą

nuomonę, ne visi tėvai sutinka su darželio politika dėl tėvų nebuvimo grupėje pirmosiomis dienomis: „*Tikėjaisi, kad bent trumpam leis su vaiku pabūti grupėje kol apsipras*“ (tėv9).

Stebint tėvų išsakytą nuomonę, įžvalgas galima teigti, jog daugumos tėvų lūkesčiai vaiko savijautai darželyje, adaptacijos laikotarpiui, mokytojoms, iš esmės, yra pasitvirtinę arba pasitvirtinę iš dalies. Tiesa, apklausos duomenys rodo ir tai, kad yra tėvelių, kurie konkrečių lūkesčių įstaigai neturėjo.

3.2. Pasiruošimas adaptacijai

Analizuojant, kaip tėvai ir vaikai ruošėsi adaptacijai darželyje, buvo siekiama suprasti, kokias strategijas šeimos taikė tam, kad šis pereinamasis laikotarpis būtų kuo lengvesnis. Atsakymai atskleidžia, jog pasiruošimo būdai buvo įvairūs – nuo praktinių veiksmų iki psichologinio nusiteikimo.

Vaikų paruošimas adaptacijai:

- **Kalbėjimas apie darželį** – daugelis tėvų savo vaikus adaptacijai ruošė kalbėdamiesi su jais, pasakojant apie darželio veiklas, mokytojas, draugus ir pan. Vienas iš tėvų rašė: „*Pasakojome vaikui kaip gera ir saugu būti darželyje*“ (tėv19), kiti tėvai fiziškai rodydavo darželio aplinką, vaikus: „*<...> mėnesį prieš pradžių kelis kartus per savaitę atveždavau į laipynes darželio teritorijoje <...> kad stebėtų vaikus, priprastų prie maršruto*“ (tėv27).
- **Vaiko dienos ritmo pritaikymas** – dažnas tėvų sprendimas buvo įvesti darželio ritmą namuose, kad darželyje kiltų kuo mažiau iššūkių: „*Pakoregavau vaiko dienos režimą, kad būtų panašus į darželio*“ (tėv26), „*Ruošėme vaiką gyventi pagal darželio dienotvarkę. Maitinti, migdyti*“ (tėv8).
- **Pozityvaus požiūrio į darželį formavimas** – tėvai stengėsi pozityviai nuteikti vaikus ne tik kalbėdami apie darželį, bet ir iš anksto lankydami darželio teritoriją, klausydami edukacines daineles ir skatindami vaikų savarankiškumą. Pavyzdžiui: „*<...> duodavome įrankius, kad mokytusi valgyti pati*“ (tėv6), „*Klausėme dainelių, ir vis dar klausome ryte ir vakare apie darželį, su gerom emocijom kalbu apie darželį, draugus, auklėtojas, pasakau, kad mama ateis pasiimti po miegelio ir pan*“ (tėv38), „*<...> vaikščiojom šalia darželio, pasakojau ką ten vaikai veikia, pasakojau apie auklėtojas, kad labai myli vaikučius, kad žaidžia, šoka kartu, kad draugų bus daug*“ (tėv22).

Kaip ir minėta prieš tai, adaptacijos laikotarpį išgyvena ne tik vaikas, bet ir jo tėveliai, tad anketoje pasiteiravome, kaip patys tėvai ruošėsi šiam laikotarpiui.

- **Psichologinis nusiteikimas.** Tėvai dalinosi, jog pirmiausiai svarbus tėvų nusiteikimas, žinojimas kas laukia bei kantrybė adaptacijos procesui: „*Morališkai nusiteikėme, kad bus daug ašarų, kad reikia pasitikėti mokytojomis. Susitaikyti, kad vaikas jau turi palengva pratintis prie buvimo be tėvelių*“ (tėv2), „*Stengiamės būti pozityvūs*“ (tėv1), „*Morališkai nusiteikinėjau, kad ne visada vaikas norės likti be ašarų*“ (tėv25).
- **Edukacija.** Taip pat dalis tėvų vaiko adaptacijai darželyje ruošėsi gilindami žinias: skaitydami straipsnius, dalyvaudami seminaruose ar konsultuodamiesi su specialistais: „*Skaitėme int. straipsnius apie adaptaciją, konsultavomės su pedagogais*“ (tėv4), „*Edukavomės kaip pasiruošti, ko tikėtis, kaip paruošti vaiką*“ (tėv11), „*Dalyvavau seminare, kaip palengvinti patį atsiskyrimą paliekant darželyje vaiką, kaip elgtis, kaip reaguoti į vaiko emocijas. Tai tas labai padėjo. Rekomenduočiau visiems apie tai pasidomėti*“ (tėv31).

Svarbu paminėti, jog apie pusę tėvelių specialiai savęs vaiko adaptacijai neruošė, nes turėjo ankstesnės patirties, žinojo kaip elgtis arba dėl kitų priežasčių, kurių šio tyrimo anketa neatskleidė. Bendrai pastebėta, jog pasiruošimo strategijos labai priklauso nuo šeimos požiūrio į adaptaciją bei ankstesnės tėvų ir vaiko patirties (net ir kitame adaptacijos kontekste).

3.3.Mokytojų darbas adaptacijos laikotarpiu

Mokytojų darbas adaptacijos laikotarpiu yra itin svarbus, siekiant užtikrinti sklandų vaikų perėjimą į naują (ugdymo) aplinką. Mokytojai ne tik kuria saugią ir draugišką atmosferą, bet ir taiko įvairias strategijas, padedančias vaikams įveikti emocinius bei socialinius iššūkius.

Mokytojų darbas adaptacijos laikotarpiu buvo itin profesionalus, orientuotas į vaikų gerovę ir glaudų bendradarbiavimą su tėvais. Jos stengėsi kiekvienam vaikui pritaikyti individualų požiūrį: „*Bent kiek pastebėjome, su kiekvienu vaiku bando atrasti, ko būtent jam reikia*“ (tėv23). Mokytojos jautriai reagavo į vaikų emocijas, ramino ir guodė, jei reikėjo, susisiekdavo su tėvais: „*Jeį matydavo, kad vaikui tai kelia stresą, tai susisiekdavo su tėveliais laiku*“ (tėv31). Pirmosiomis dienomis buvo aktyviai dalijamasi informacija: mokytojos itin detaliai pasakojo, kaip sekasi vaikams, dalijosi nuotraukomis ir atsakinėjo į visus tėvams rūpimus klausimus. Tėvai vertino mokytojų gebėjimą raminti ir patarti: „*Rekomendavo, kad jei yra galimybė, pratinti trumpesniais laiko tarpais <...>*“ (tėv2). Grupėje buvo kuriama šilta ir saugi aplinka, o vaikams padėta laipsniškai įsilieti į dienos ritmą: „*Buvo labai geros ir nuoširdžiai stengėsi, kad vaikas kuo greičiau pasijustų geriau. Glaudė, nešiojo, ramino*“ (tėv6). Tėvai taip pat atkreipė dėmesį, kad mokytojos buvo ne tik dėmesingos vaikų emocijoms, bet ir dalinosi pasiūlymais, kaip tėvai galėtų geriau atliepti savo vaikų poreikius namuose.

Mokytojų pastangos ir nuoširdumas padėjo vaikams greičiau adaptuotis, o tėvams suteikė daugiau pasitikėjimo ugdymo procesu. „*Atsakė tėvams į rūpimus klausimus, teikė pasiūlymus, ką tėvai turėtų daryti kitaip, atsižvelgiant į vaikų poreikius*“ (tėv15), „*Nuramino, kad taip yra normalu*“ (tėv43).

Šis glaudus bendradarbiavimas užtikrino sklandesnę perėjimą į naują aplinką tiek vaikams, tiek jų šeimoms.

Nors mokytojų pastangos ir jautrumas buvo itin reikšmingi vaikų adaptacijos laikotarpiu, verta apžvelgti, ką mokytojos (personalas) galėjo daryti kitaip, t.y. kokie veiksmai ar metodai galėjo dar labiau palengvinti šį procesą ir sustiprinti vaikų bei tėvų pasitikėjimą.

Tėvai pastebėjo, kad būtų svarbu „*Nepriimti slogojančių, kosėjančių vaikų į darželį*“ (tėv4), nes taip užsikrečia kiti vaikai. Taip pat tėvai išreiškė poreikį pirmąją lankymo dieną leisti pabūti kartu su vaikais: „*Galėjo pirmąją lankymo dieną leisti pabūti ir tėveliams, kad vaikas susipažintų su aplinka, nes dabar buvo palikta visiškai nematytoje aplinkoje su nepažįstamais žmonėmis*“ (tėv6).

Kai kurie tėvai jautė, kad adaptacijos procesas užtruko ilgiau nei tikėtasi: „*Yra planas vesti vaiką po 1 val. Bet jis taip tęsiasi iki dabar. Ir auklėtojos sako, kad neskubėti ir kad vaikas nepasiruošęs. Tai klausimas, ar tikrai vaikas nepasiruošęs, ar auklėtojai mažesni vaikai nėra patogūs*“ (tėv12).

Tėvai pabrėžė, kad reikėtų daugiau dėmesio visiems vaikams: „*Daugiau atkreipti dėmesį ir į neverkiančius vaikus adaptacijos pradžioje*“ (tėv21). Jie taip pat siūlė didinti personalo skaičių grupėje: „*Adaptacijos metu turėtų būti sudarytos sąlygos dirbti pedagogams po du + šeimnininkė*“ (tėv21).

Kiti tėveliai norėjo daugiau informacijos apie vaikų dieną: „*Pritrūko daugiau informacijos apie tai, kaip vaikui sekasi darželyje*“ (tėv46).

Šios tėvų įžvalgos rodo, kad papildomos pastangos bendravimui, aplinkos pažinimo ir organizavimo srityse galėtų dar labiau palengvinti vaikų adaptacijos procesą.

3.4. Psichologinio komponento įtaka vaiko adaptacijai

Ketvirtuoju uždaviniu tyrime buvo siekiama įvertinti, kokią įtaką vaikų adaptacijai daro psichologinis adaptacijos komponentas.

Vaikų adaptacijos psichologinio komponento vertinimo rezultatai pateikiami 1 lentelėje. Visus psichologinio komponento teiginius tėvai vertino geriau, lyginant su mokytojomis. Geriausiai tėvai įvertino teiginį, kad jų vaikai noriai eina į šią ikimokyklinę įstaigą (3,9) ir teiginį, jog vaikai dažniausiai būna geros nuotaikos, o prasčiausiai teiginį, kad vaikai nepatiria nerimo (3,5).

Tuo tarpu, mokytojos geriausiai įvertino teiginį, kad tėvai yra patenkinti, kaip jų vaikas jaučiasi šioje ikimokyklinėje įstaigoje (3,6), o prasčiausiai įvertino teiginį apie vaikų patiriamą nerimą, kas pagal mokytojų vertinimą, reiškia, kad vaikai patiria iš teisų daug nerimo (2,3).

1 lentelė. Vaikų adaptacijos lopšelyje-darželyje psichologinio komponento vertinimas

Vertinimo kriterijai	Pedagogai		Tėvai		Skirtumas, balais
	1		2		3
	Vidurkis	Rangas	Vidurkis	Rangas	3 = 1 – 2
1. Vaikai dažniausiai būna geros nuotaikos	3	3-4	3,9	1-2	- 0,9
2. Vaikai nejaučia emocinio diskomforto	3,1	2	3,7	4	- 0,6
3. Vaikai nepatiria nerimo	2,3	5	3,5	5	- 1,2
4. Vaikai nori eiti į šią ikimokyklinę įstaigą	3	3-4	3,9	1-2	- 0,9
5. Tėvai yra patenkinti tuo, kaip jų vaikai jaučiasi ikimokyklinėje įstaigoje	3,6	1	3,8	3	- 0,2
Bendras vidurkis	3	-	3,8	-	

Atsižvelgiant į pedagogių ir tėvų vertinimus matyti, jog bendras psichologinis komponentas yra vidutinis. Tai galėjo lemti skirtinga tėvų ir mokytojų perspektyva, subjektyvus vertinimas, individualūs vaikų skirtumai ir bendradarbiavimo tarp mokytojų ir tėvų trūkumas ir (arba) ugdytinių nepasiruošimas adaptacijai.

3.5. Mokytojų įžvalgos apie vaikų adaptaciją

Apžvelgus tėvų nuomonę, apie vaikų adaptaciją, svarbu atkreipti dėmesį ir į mokytojų išsakytą nuomonę. Šiais metais, daugiau nei pusė iš apklaustų mokytojų bendrą adaptaciją vertina „Pakankamai gerai“ arba „Patenkina“, tad žemiau plačiau aprašomos mokytojų įžvalgos.

Visų pirma, mokytojos pasidalino, ką jos darė tinkamai. Mokytojos pažymėjo, kad jų darbas adaptacijos laikotarpiu buvo orientuotas į vaikų saugumą, individualumą ir palaipsnių pripratimą prie darželio aplinkos. Jų teigimu, daug dėmesio skirta vaikų sudominimui ir emociniam palaikymui: „*Radom tinkamą būdą sudominti vaikus, būtent tada, kai reikia išsiskirti su tėveliais*“ (mok1). Siekta sukurti kuo jaukesnę aplinką: „*Stengiausi sukurti kuo saugesnę ir priimtinesnę aplinką vaikams. Bandžiau sudominti vaikus grupėje esančiais žaislais, kad nustotų verkti*“ (mok2).

Ypatingas dėmesys skirtas individualiam vaikų pažinimui: „*Prie vaikų bandžiau prieiti po truputį, sužinoti, kas jiems patinka ir kaip juos galėčiau sudominti. Stengiausi suteikti daug meilės, supratimo ir šilumos jausmo*“ (mok3). Mokytojos taip pat glaudžiai bendradarbiavo su tėvais, suderindamos adaptacijos trukmę ir tempą: „*Bendru sutarimu su tėvais vaikai pradėjo grupę lankyti nuo minimalaus laiko – nuo 15 min. kasdien po truputį ilginant laiką*“ (mok4).

Buvo siekiama, kad vaikai jaustųsi saugūs pažindami aplinką ir grupės narius: „*Bandžiau kuo daugiau vaikus supažindinti su grupe, grupės žaislais bei mokytojomis, kad vaikas jaustųsi saugus grupės aplinkoje*“ (mok5). Individualus požiūris į vaikus taip pat buvo itin reikšmingas: „*I*

kiekvieną vaiką žiūrėjau individualiai, nes kiekvienas vaikas yra skirtingas, priėjimas prie vaiko bei pirmiausia, susidraugavimas su juo yra skirtingas“ (mok7).

Bendras mokytojų pastangas galima vertinti kaip nuoseklų ir atsakingą darbą, orientuotą į vaikų emocinį saugumą ir laipsnišką adaptaciją darželio aplinkoje.

Taip pat, pasiteiravome mokytojų, ką, jų nuomone, jos galėjo daryti kitaip. Mokytojos reflektuodamos pažymėjo, kad adaptacijos laikotarpiu galėjo imtis tam tikrų veiksmų efektyviau. Vienas iš jų buvo trumpesni tėvų atsisveikinimo ir pokalbių momentai: *„Neišdrįstu tėveliams pasiūlyti trumpinti atsisveikinimo laiką ryte ir pasiimant trumpinti pokalbį (kaip sekėsi jų mažyliams tą dieną darželyje)“* (mok1). Taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kaip greičiau perimti vaiką iš tėvų: *„Galėjau greičiau vaikus paimti iš rūbinės nuo tėvų, nes kuo ilgiau tėvai su vaiku atsisveikina, tuo paskui ilgiau vaikas verkia“* (mok2).

Be to, mokytojos jautė, kad galėjo skirti daugiau individualaus dėmesio vaikams ir skatinti jų įsitraukimą į veiklas: *„Galbūt galėjau daugiau laiko skirti kiekvienam vaikui individualiai, daugiau bandyti įtraukti vaikus į tam tikras veiklas (žaidimus, piešimą)“* (mok5). Šie pastebėjimai atspindi mokytojų norą nuolat tobulinti savo darbo metodus, atsižvelgiant į vaikų ir tėvų poreikius.

Kitas svarbus aspektas, mokytojų įžvalgose, kad šių metų vaikų adaptacija lyginant su praeitomis laidomis (išleistais vaikais) yra sudėtingesnė ir užsitęsusi: *„<...> didelė dauguma vaikučių yra labai jauni pagal amžių“* (mok8), taip pat stebima, kad *„<...> didžioji dalis vaikų nelabai mėgsta apsikabinus ir kitus meilūs veiksmus“* (mok3), kas trukdo jiems efektyviau padėti adaptacijos periodu. Mokytojų vertinimu, jų grupėse yra dalis vaikų, kurie kol kas emociškai ir (arba) fiziškai nėra pasiruošę darželio lankymui.

Teiraujantis apie bendradarbiavimą, mokytojos pastebi, kad *„Bendradarbiauti sekasi puikiai, tėvai noriai klauso mūsų bei psichologo paliktų patarimų dėl adaptacijos laikotarpio“* (mok5), o tam turi įtakos laikas, lūkesčių išsakymas garsiai ir tarpusavio komunikacija.

Mokytojų patirtis bei taikyti metodai padeda vaikams jaustis komfortiškai ir palengvina jų adaptaciją darželio grupėse. Mokytojos įvardino, kad labiausiai pasiteisina artimi daiktai iš namų (pavyzdžiui, migdukas, šluostukas), pirštukų žaidimai, vaikiškos dainelės ir netgi laisvė jiems veikti tai, ką tuo momentu jie nori labiausiai.

3.6. Papildomas skyrius.

Tėvų anoniminės įžvalgos, nepriskiriamos jokiai kitai aukščiau aprašytai kategorijai.

„Norėtusi daugiau užtikrintumo iš auklėtojų pusės“ (tėv46).

„Higienos klausimas patalpoje. Dėl vaikų sergamumo. Ko pasekoje vaikas serga bakteriniais susirgimais ir taip negali lankyti darželio. Ko pasekoje adaptacija vis nusikelia. Ir taip neina grįžti į darbus <...>“ (tėv12).

„Kaip ir minėjau norėjusi iš auklėtojų daugiau nuotraukų ką vaikai veikia kaip sekasi, nes atėjus pasiimti tik pasako kad valgė, miegojo ir viskas. O ką visą dieną veikė niekada nežinau“ (tėv14).

„Noriu paprašyti, kad vestumėt vaikus į kiemą!“ (tėv35).

4. IŠVADOS

1. Tyrimo duomenys atskleidė, kad dauguma tėvų, rinkdamiesi ugdymo įstaigą, turėjo aiškius lūkesčius, susijusius su vaiko saugumu, greita adaptacija, mokytojų rūpestingumu bei ugdymo kokybe. Daugeliu atvejų šie lūkesčiai buvo patenkinti arba iš dalies pasiteisinę. Visgi pastebėta, kad kai kurie tėvai išreiškė nusivylimą dėl nepakankamo lavinamųjų veiklų kiekio, ribotos informacijos apie įstaigos pokyčius.
2. Tyrimo rezultatai parodė, kad tėvai, ruošdamiesi vaikų adaptacijai darželyje, taikė įvairias strategijas: kalbėjosi su vaikais apie darželį, pritaikė dienos ritmą, skatino pozityvų požiūrį ir savarankiškumą. Kai kurie tėvai taip pat patys ruošėsi psichologiškai, gilino žinias apie adaptaciją.
3. Tyrimas atskleidė, kad tėvai teigiamai vertina mokytojų darbą adaptacijos laikotarpiu, ypač dėmesingumą vaikų emocijoms, bendravimą su tėvais ir individualizuotą požiūrį. Mokytojų jautrumas, pastangos sukurti saugią aplinką bei glaudus bendradarbiavimas padėjo vaikams greičiau adaptuotis. Vis dėlto tėvai pabrėžė, kad procesą galėtų palengvinti aiškesnė informacija apie vaikų dieną, galimybė pirmosiomis dienomis pabūti su vaikais grupėje bei papildomas personalas adaptacijos metu.
4. Psichologinis adaptacijos komponentas vaikų darželyje buvo įvertintas vidutiniškai. Tėvai dažniau pastebėjo teigiamus vaikų emocinius aspektus, pabrėždami jų norą eiti į darželį ir gerą nuotaiką. Mokytojos labiau akcentavo vaikų patiriamą nerimą, kuris jų vertinimu yra reikšmingas. Šie skirtumai gali būti susiję su skirtinga tėvų ir pedagogų perspektyva, vaikų individualiais skirtumais ar ribotu bendradarbiavimu adaptacijos procese.
5. Mokytojų įžvalgos rodo, kad vaikų adaptacijos procesas lopšelio grupėse yra kruopščiai valdomas, daug dėmesio skiriant vaikų emociniam saugumui, individualiam pažinimui ir bendradarbiavimui su tėvais. Mokytojos pabrėžė sėkmingas praktikas, tokias kaip palaipsnis adaptacijos tempas, artimų daiktų iš namų naudojimas ir žaidimų integravimas. Reflektuodamos mokytojos pastebėjo tobulintinus aspektus, tokius kaip trumpesnis tėvų atsisveikinimo laikas ar didesnis dėmesys individualiam vaikų įsitraukimui. Pastebėta, kad šių metų adaptacija buvo sudėtingesnė dėl vaikų jauno amžiaus ir skirtingo emocinio pasirengimo.

Pozityvi patirtis, kuri gali būti naudinga, būsimų lopšelio-darželio Želmenėlis ugdytinių tėveliams:

„<...> Sužinoję, jog papuolėme į Želmenėlį, eidami pasivaikščioti su vaiku, visuomet savo maršrutą rinkdavomės pro darželį. Priėję prie tvoros apžiūrėdavome kiemą, kalbėdavome vaikui, jog greitai metu taip pat čia eis. Minėdavome, jog į darželį vaikai eina smagiai praleisti laiką, išmokyti naujų dalykų, susipažinti su kitais vaikučiais ir auklėtojomis. Stengiamės vaiką nuteikti teigiamai darželio klausimu. Artėjant darželiui, pradėjome savo įprastą ritmą kiek įmanoma labiau pritaikyti prie darželio ritmo. Pradėjome pažindintis su naktipuodžiu.“ (mama).

NAUDINGA LITERATŪRA TĖVELIAMS:

- Payne, K. J., Ross, L. M. (2021) „Auklėjimas paprastumo dvasia“.
- Petranovskaja, L. (2023) „Nematomas ramstis“.
- Rudkin, A. (2022) „Ką galvoja mano vaikas? Praktinė vaikų psichologija šiuolaikiniams tėvams“.

TYRIMUI PARENGTI NAUDOTA LITERATŪRA:

- Masianienė, K. (2023). *Žaidimas kaip būdas palengvinti vaikų adaptaciją ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje* (Doctoral dissertation).
- Visockienė, E. (2019). *Vaikų adaptacija ikimokyklinio ugdymo įstaigoje: vadybinis aspektas* (Doctoral dissertation, Klaipėdos universitetas.).
- Medzevičiūtė, A. (2020). Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo svarba ankstyvojo amžiaus vaikų sėkmingai adaptacijai darželyje.
- Lendraitytė, A. (2022). 1, 5-3 metų amžiaus vaikų adaptacijos tobulinimo galimybės ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
- Stoncelytė, R., & Masiliauskienė, E. (2019). Ankstyvojo amžiaus vaikų adaptacijos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ypatumai (Kauno miesto atvejis). *Jaunųjų mokslininkų darbai*, (49), 29-35.
- Čekuolienė, D. (1991). Attachment: Theoretical aspects and research possibilities. *Psichologija*, 11, 114-130.